

DIN CORRESPONDENȚA VICARULUI ȘIMLEULUI ALIMPIU BARBOLOVICI, CU IOAN MICU MOLDOVAN

La Filiala Arhivelor Statului din Cluj, în fondul Blaj, arhiva personală Ioan Micu Moldovan, există o vastă corespondență provenită de la diferiți intelectuali români transilvăneni din mediul rural. În această corespondență figurează 53 scrisori trimise de Alimpiu Barbolovici prietenului său I. Micu Moldovan, cu care a fost un timp coleg de studii la Budapesta. Scrisorile datează din perioada 1854—1914. Pe baza cercetării lor a apărut relativ recent un studiu referitor la viața și activitatea lui A. Barbulovici¹. Din atît de ampla corespondență am selectat 20 de scrisori, din care două se referă la numirea lui ca vicar al Șimleului, iar celelalte la activitatea depusă de el în această calitate în slujba propășirii culturale a românilor sălăjeni în intervalul dintre 1873—1895. Ele merită să vadă lumina tiparului deoarece largesc baza documentară pentru o istorie a județului Sălaj din ultimele trei decenii ale veacului al XIX-lea.

Informațiile cuprinse în cele 20 de scrisori sînt mai ales de natură culturală, dar și economică, socială sau politică. Din punct de vedere cultural ele reflectă grija vicarului Barbolovici de a procura manuale pentru școlile confesionale românești pe care le patrona. În același timp oglesc strădaniile lui de a-i stimula pe preoții și învățătorii subordonați de a-și îmbogăți cunoștințele prin procurarea unor cărți de specialitate, precum și a unor publicații ce apăreau la Blaj care le puteau fi de un real folos în exercitarea profesiei lor. El face referiri în acest sens mai ales la revista pedagogică „Foaia școlastică”, pe care o edita însuși Ioan Micu Moldovan, precum și la „Economul” scoasă de profesorul Ștefan Pop. Cîteva scrisori relevă că prețul unui abonament la aceste publicații era achitat cu mari dificultăți de către învățători din cauza situației lor materiale extrem de precare. Atît preoții, cît și învățătorii școlilor confesionale, trebuiau întreținuți de comunitățile satești. Dar din cauza sărăciei majorității țăranilor, aceștia nu le puteau asigura decît rar salariile și alte venituri la care aveau dreptul. Dificultățile determinau de multe ori conflicte între comunitățile satești pe de o parte și preoți și învățători pe de altă parte. Din unele scrisori transpare că Alimpiu Barbolovici a trebuit să intervină cu toată autoritatea lui pentru a aplana atari divergențe. Altfel ar fi oferit autorităților burghezo-moșierești ungare prilejuri de a interveni și a impune transformarea școlilor confesionale românești în instituții de învățămînt patronate de stat cu limba de predare maghiara.

A. Barbulovici a jucat un rol important în impulsionarea activității despărțămîntului Astreii din Sălaj, al cărui președinte era din 1874. Cîteva scrisori relevă preocuparea lui pentru pregătirea și desfășurarea cit mai fructuoasă a adunării generale anuale a Astreii care a avut loc în august 1878 la Șimleu Silvaniei. El s-a îngrijit ca desfășurarea serbărilor prilejulte

¹ V. Toșa, în *Acta M P*, 7, 1983, p. 589—598.

de adunarea generală a Astei să contribuie la consolidarea conștiinței naționale și a mindriei de neam a românilor sălăjeni. În acest sens, cu câteva luni înainte, îi cerea amicului său de la Blaj să-i procure și să-i trimită „Cintecul gîntei latine” pe note pentru a fi învățat și cîntat de formația corală românească de la Șimleu. Totodată, cu scopul de a potența prestigiul adunării, îl ruga pe I. Micu Moldovan să participe și el la ea, împreună cu alți profesori și canonici blăjeni. Dintre-o scrisoare trimisă prietenului său de la Blaj la câteva zile după desfășurarea acestei adunări reiese că ea s-a încheiat cu un succes deplin.

Fiindcă Astra contribuia într-o măsură importantă la educarea sentimentului național la nivelul întregii Transilvanii, reprezentanții despărțămîntului sălăjean, în frunte cu A. Barbolovici, au sprijinit alegerea lui I. Micu Moldovan la președinția acesteia. Într-o scrisoare din 31 octombrie 1893, vicarul Șimleului îl felicita pe noul președinte și-i exprima convingerea că-și va pune întreaga energie, dirzenie, inteligență și competență în slujba consolidării asociației și a amplificării contribuției ei la lupta de emancipare națională a românilor transilvăneni. Dirzenia demonstrată de I. Micu Moldovan față de cercurile guvernamentale burghezo-moșierești ungare în apărarea cauzei și demnității naționale, l-au determinat pe A. Barbolovici să-i susțină și candidatura la rangul de mitropolit al arhiepiscopiei greco-catolice a Blajului, pe care a administrat-o în mod interimar între 1893–1895, cînd a fost vacantă. Acest lucru reiese din aceeași scrisoare menționată mai sus.

Correspondența dezvăluie, de altfel, că autorul ei era sincer atașat cauzei emancipării naționale. Chiar în prima scrisoare, pe care o publicăm, îi mărturisește amicului său că în plenara Consistoriului gherlean a combătut „în înțeles românesc pînă la sudori crunte” propunerea maramureșenilor de a se muta sediul episcopiei de la Gherla la Baia Mare. A procedat așa deoarece se temea că printr-o astfel de mutare episcopia se putea transforma dintr-o instituție menită să apere interesele naționale într-un instrument de desnaționalizare a românilor în mișline autorităților maghiare. Cu această ocazie, el îi declară lui I. Micu Moldovan: „amice să știți că am fost, sum și voi fi român rezolut în cauza noastră, precum bisericească și politică”.

După ce în 1874 a devenit președinte nu numai al despărțămîntului Astei din Sălaj, ci și al Reuniunii învățătorilor sălăjeni, el va folosi orice prilej pentru a educa prin intermediul lor sentimentul demnității și mindriei naționale, atît printre învățători și preoți, cît și în rîndurile maselor țărănești. O ocazie deosebită s-a ivit în această privință cu prilejul războiului de independență a României din 1877–1878. Deși în scrisorile trimise în 1877 amicului său n-a putut să-și dezvăluie sentimentele, deoarece erau supravegheate de autoritățile ostile, alte surse documentare demonstrează că desfășurarea evenimentelor de pe frontul din Peninsula Balcanică nu l-au lăsat indiferent. El a răspuns la apelul din 25 mai 1877, ce i-a fost adresat de opt intelectuali din Zalău, în frunte cu George Pop de Băsești, cerîndu-le preoților și sătenilor din vicariatul Șimleului să facă donații în natură, în bani și în pansamente pe seama soldaților români răniți. Apelul s-a soldat cu strîngerea unor donații în valoare de 37 florini care vor fi predați „Crucii Roșii” din România³. Atmosfera plină de speranțe creată de războiul de independență a României a potențat rolul educativ al Adunării generale a Astei, desfășurată în august 1878 la Șimleu. Nu întîmplător îl anunța pe I. Micu Moldovan într-o scrisoare trimisă în preajma acestei adunări că „Monumentul lui Bărnăuțiu încă-l vom rădica”.

Preocuparea de a pune și biserica în slujba emancipării naționale l-a determinat să fie activ cu prilejul alegerii noului episcop al Gherlei din 1879. Într-o epistolă trimisă amicului său de la Blaj îi exprima satisfacția că n-a fost ales fostul lui coleg „Lajos”. Satisfacția nu s-a dovedit însă de astă dată întemeiată, deoarece dintre cei trei candidați va fi preferat Ioan Szabó, venit de la Oradea, care se va manifesta ca un instrument servil al guvernelor opresive maghiare.

Atitudinea militantă a contribuit la apropierea lui tot mai strînsă de George Pop de Băsești, care, după ce în 1878 i-a părăsit pe independențiștii maghiari, cu ocazia unificării celor două partide naționale din 1881, va deveni unul din principalii lideri ai P.N.R. În iunie 1890, el îi expedia prietenului său I. Micu Moldovan o scrisoare din partea lui George Pop, prin care-i cerea să se intereseze de actele referitoare la subvenționarea școlii confesionale din Băsești. Precizînd că era în joc însăși viitorul acestei școli, A. Barbolovici sublinia că liderul P.N.R. era „gata a sacrifica tot pentru națiune și cauza națională”. Totodată îl informa că a fost încununată de succes acțiunea ce viza întărirea unor drepturi pe seama gimnaziului și a școlii de normă de Șimleu care, deși erau romano-catolice, cu limba de predare maghiară, aveau mai mulți elevi români, ei fiind de fapt majoritari. Pentru acești elevi

³ A. Fărcaș, în *Acta M P*, 2, 1978, p. 214.

va predă neremunerat nu numai religia în limba maternă, ci și gramatica și literatura ei, învățându-i să scrie corect românește.

Interesele românilor sălăjeni se va strădui să le reprezinte și să le apere prin participarea lui la ședințele comitetului comitatens (asemănător cu consiliul județean de astăzi), după cum rezultă dintr-una din scrisorile sale. Dar, atitudinea lui politică românească o va manifesta mai ales în anii 1892–1895 cu prilejul acțiunii memorandiste. Încă din 1890 se va solidariza cu viitorul memorandist Vasile Lucaciu, care va fi anchetat și judecat de cercurile guvernante burghezo-moșierești maghiare, pentru că în calitatea lui de secretar general al P.N.R. demasca temerar politica lor de oprimare a românilor și a celorlalte naționalități nemaghiare din Ungaria. Într-o scrisoare de la 1 septembrie 1890 îl informa pe I. Micu Moldovan că preoții sălăjeni erau chestionați de autorități în legătură cu eventuala lor abonare la „Revista catolică” editată de V. Lucaciu, dar mai ales asupra condițiilor în care au făcut abonamentele. Necunoscând deocamdată substratul și scopul anchetei, el îl întreba pe amicul său dacă ea nu se efectua și la Blaj.

După ce în toamna anului 1890 V. Lucaciu a fost condamnat de tribunalul din Satu Mare în urma procesului politic ce i-a fost inscenat și el a ispășit pedeapsa de peste un an la închisoare, la insistențele guvernului ungar, episcopul Ioan Szabó l-a destituit și din funcția de preot. Indignat, A. Barbulovici îi mărturisea lui I. Micu Moldovan, la 10 decembrie 1892, că s-a deplasat în două rânduri la Gherla și l-a rugat personal să-l absolve pe V. Lucaciu de învinuirile pe care i le aduceau autoritățile. Revenit la Șimleu, după a doua deplasare i-a trimis o scrisoare episcopului Szabó în același sens, atrăgându-i atenția că orice măsură punitivă luată împotriva martirului național se va repercuta negativ asupra bisericii greco-catolice și mai ales asupra episcopiei de la Gherla. În încheierea scrisorii își exprima regretul că intervenția lui s-a dovedit zadarnică, fiind Vasile Lucaciu a fost convocat pe data de 29 noiembrie la Gherla, dar, neputându-se, întrucât era într-o vizită în România, Consistoriul gherlean l-a destituit fără a-i da posibilitatea să se apere. Măsura a provocat o nemulțumire generală, toți fiind „iritaji pină la extremitate, mai virtos inteligența român”.

A. Barbulovici a început scrisoarea din 10 decembrie 1892 cu o referire la articolul de fond apărut în nr. 264 din „Tribuna”, apreciind că prin el vorbea „spiritul inspirațiunii divine”. Referirea privea, de fapt, atitudinea pe care ziarul o lua în apărarea acțiunii de înaintare a Memorandului la împărat de către numeroasa delegație românească în rindurile căreia au figurat mulți sălăjeni.

Cîteva luni mai târziu, o altă epistolă din 25 aprilie 1893 relevă că vicarul Șimleului a folosit participarea la alegerea unui nou mitropolit al Blajului pentru a manifesta o atitudine critică față de episcopul Szabó cu prilejul unei consfătuiri ținută cu delegații sălăjeni. Cu acest prilej se pare că s-a discutat și recursul lui V. Lucaciu față de măsura abuzivă a suspendării sale de către episcopul Szabó. Critica lui Barbulovici ca președinte al consfătuirii sălăjenilor a privit fără îndoială și dezaprobară abuzului superiorului său. El mărturisște că și-a exprimat opinia în cazul respectiv într-o formă voalată. De aceea îl ruga pe prietenul său să-i lămurească pe blăjeni că „manevra” la care a recurs a avut scopul de a apăra „cauza sfîntă” și nu de a denigra. Sălăjenii i-au înțeles „manevra” și i-au aprobat-o.

În sfîrșit, în ultima scrisoare din 10 aprilie 1895 îi cere lui I. Micu Moldovan să-i comunice data instalării nou numitului mitropolit al arhiepiscopiei greco-catolice în persoana lui Victor Mihali de Apșa, pentru a fi și el prezent la Blaj în fruntea delegației sălăjenilor. Această scrisoare conține spre finalul ei și informația că vicepreședintele P.N.R., George Pop de Băsești, i-a scris din închisoarea de la Vác, unde el se afla în detenție, ca urmare a condamnării sale în procesul memorandistilor ce avusese loc la Cluj în 1894. Din această informație se poate deduce că autorul scrisorilor a menținut o legătură permanentă cu intermușatul și s-a manifestat solidar cu el pînă ce și-a ispășit pedeapsa în vara anului 1895.

Correspondența conține inevitabil și referiri la probleme familiale. Din punct de vedere economic dezvăluie că A. Barbulovici a fost un bun administrator nu numai al averii familiale, ci și al vicariatului pe care-l conducea. Una din primele două scrisori dezvăluie aspecte ale unei crize economice care se manifesta în 1874, din moment ce n-a avut posibilitatea să-și vîndă cei șase boi înainte de a se muta de la Borșa la Șimleu. O altă scrisoare îl prezintă pe A. Barbulovici printre întemeietorii și acționarii Băncii populare a Silvaniei.

Așadar, scrisorile pe care le publicăm mai jos redau crîmpeie din istoria Sălajului ultimelor trei decenii ale veacului al XIX-lea. Ele aruncă o lumină nouă asupra unui luptător național din Sălaj care s-a străduiut și a reușit. să contribuie la educarea și întărirea conștiinței naționale a

românilor din acest colț de țară într-un moment când pericolul desnaționalizării lor se profila tot mai amenințător la orizont. Desigur, activitatea depusă de el în cadrul despărțământului Astrei și a Reuniunii învățătorilor sălăjeni, prin care și-a adus aportul la lupta de emancipare națională, a continuat-o și după 1900, până în preajma primului război mondial, atâta timp cât vârsta înaintată i-a permis-o. Prin activitatea lui a contribuit și el, alături de alți intelectuali, contemporani la pregătirea românilor sălăjeni pentru marea unire din toamna anului 1918.

LIVIU BOTEZAN

Anexo

ALIMPIU BARBOLOVICI CĂTRE IOAN MICU MOLDOVAN]

1. Borșa, 12 noiembrie 1873

Borșa, 12/11, 1873

Prea amate frate Ioane!

Poate că vei cugeta că te-am dat cu totul uitării deînpreună cu datoria față cu tine contrasă. Ba nicidecum amice! Ci ocupațiunile și necazurile familiari — cari acum sunt legeon — nu mă[u] lăsat să răsufliu, ca să-ți pot transmite bănișorii. Anul acuma mai elaps³ a fost pentru noi bieții economi, încă mai funest decît celălalt, adecă „spes alit, spes falit”⁴. Procesul desdaunării decimelor noastre l-am miruit și ni s-a[u] și asignat obligațiunile, ci nu le patem strălua pînă cînd se va denumi tutor preste copiii orfani a[i] răposatului meu frate preut Izidor. Deci, ca să-mi șterg pata nuinciunilor de pre față, am vîndut — din cite am avut — bucate și-ți tramit aci inclusă datoria de 20 fl. v.a., rugîndu-te ferbinte ca să mă ierți ca pre un amic pentru așteptarea îndelungată, deoarece nu din voinția rea, ci din neputinția a urmat. Ce se ține de starea mea, mulțiamită cerului, cu soția-mi deînpreună, ne aillăm sănătoși. Băietul cel mai mare e într-a 4-a clasă gymnazială și e copil preclar; cel mai mic asemenea bun e într-a 4-a [de] normă. Am bucuria într-inșii; alți copii n-avem. Crediu că ai auzit că eu sum dispus de vicariu la Șimleu. Soluțiunea e bunișoară, 800 fl. fixum, din două trapturi protopopești venitul accidentale și din vicariat care asemenea se urcă la 400 fl.v.a. Porțiune canonică încă este, dar e sălbatică alocurea și leptical[ă]⁵ și [cere] zile de lucru. M-am urit cu economia cea nemulțumitoare în timpul de față și spereziiu că voi avea parale în p[r]ovente mai binîșior decît în Borșa, unde era să mă ruineze economia, pentru că din 6 boi și acum nu pot vinde nici unul și debue să le cumpăr fln. Știu, ai înțies că Lájos⁶ e Domherr în Capitlul gherlan. Vezi frate! cînd eram în Pesta n-ai fi cugetat așa ceva. Să-l vezi pre Lájos frate cum svirle din cilcanie, dar i[i] va ruguci el și pre ac[eia] cari l-a[u] candidat. Frate, dacă voiești a fi canonic vino în dieceza noastră, apoi te du și stăi în spatele ministrului că te vei reîntoarce cu diplomă din Pesta. Să aibi noroc! Dar spune-mi tu ce ziceți voi la astfeliu de graduatiuni?! În 3 nov. a.c. am avut în Gherla un Consistoriu plenariu, în care frații marmațieni, cu un cuvînt frații din parte[a] diecezei dismembrată de cătră a Muncaciului, ne-a[u] majorizat cu voturile și s-a decis strămutarea scaunului episcopiei gherlene la Baia Mare „a Nagy Magyarországba”⁷. Frate mă liniștește

³ De la latinescul elabor-elabi-elapsus sum = a se furișea de undeva, a fugi de, a evita (iaici cu sensul de nefavorabil, de neprielnic, de hain).

⁴ Speranță înreținută, speranță neimplinită.

⁵ Pustie, nelucrată.

⁶ Canonic în dieceza Gherlei neidentificat.

⁷ În marea Ungariei.

cunoștința că am apărât cauza aceasta în înțeles românesc până la sudori crunte; ba le-am zis frinc astfelu de adevăruri cit, precum mi-a spus un domn mare, mi-am pierdut încrederea înaintea ungurenilor carea nicipind am avut-o și ferească-mă Dumnezeu de ea! Însă nu crediu că oarecîndva să fie ceva din concludul acestui Consistoriu. Năsăudenii nu crediu să nu protesteze. Dar la acest obie[c]t ce zici, pentru că părerea ta foarte mult ponderează înaintea mea, deoarece amice să știi că eu am fost, sum și voi fi român rezolut în cauza noastră, precum bisericescă așa și politică. Drept aceea opiniunea ta asemenea românească totdeauna va afla răsunset în peptul meu și ace[le]a o doresc de tine să îi frinc față cu mine. Serie-mi cum stau lucrurile și pre la voi ca să ne știm orienta și noi. Am accentuat în Consistoriul trecut sinodul și congresul și forurile. protopopești; vederemo! Că ne tot mîngăie. Dealtmintrea ep[iscopu]l nostru arată voință bună!

Dealtmintrea rugîndu-te de răspuns și, cu soția-mi deimpreună, salutîndu-te cordialmînte și sărutîndu-te, sum al tău sincer vechi amic.

ALIMPIU BARBOLEVICI

P.S. Salutare lui Gedeon Blășianu și reverendissimului domn Panfilii.

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. Micu Moldovan, nr. 9303.

2. Borșa, 11 decembrie 1873

Borșia, 11/12, 1873

Amice și frate Ioane!

Epistola-ți de curînd adresată către mine mă întărește într-acea convingere firmă: că nu numai dincolo de mormînt, ci și în acest teren a[1] luptelor pămîntene încă se dă cevași nemorire, adeca: nemorirea numelor bărbaților încoronăți cu virtuți și merite pentru știință, omenie, patriă și națiune. Mai încolo, nemorirea simțiului nefățiarit a[1] amicitiei. Așa-i iubite amice! Amiciția cea adevărată rămîne nemuritoare, ca și sorgintele ei, caritatea. Esordiu epistolei tale [i]mi dă un testimoniu eclatant despre convingerea-mi premisă, pentru că legătura amicitiei între noi încă în vigoare originală există, te îndeamnă de dai spresune bucuriei tale simțite în inima-ți frățiască în cauza denumirii mele de vicariu a[1] Șimleului. [Î]ți rostesc mulțiamita frate pentru păstrarea nealterată a simțiului amicaver în sacru-ți inimei tale mie devotat! Din parte-mi încă te asiguriez despre eternizarea memoriei și amicitiei tale nu numai la Șimleu, ci și în America de m-ar arunca soartea. Ți-ureziu succes strălucit pre cariera cea spinoasă a muzelor carea o ai îmbrățișat spre mîndria și bucuria amicilor tăi, spre gloria biserice și a națiunii noastre și spre nemorirea numelui tău! Eu la Șimleu nu m-am mutat, nici că mă voi strămuta până la primăvară, ci numai m-am introdus încă în 22 sept. st.n. Acolo încă sunt multe de restaurat: casa vicarială e foarte desolată; asemenea și celealalte superedificate, deunpreună cu îngrăditurile, încă sunt mai ruinate. La desolațiune am venit eu în Borșia și acum după ce o am pus în ord cum se cuvine, mă voi muta la altă desolațiune. Pre mine nu m-a aliciat⁹ titula să concurg la stațiunea Șimleului, pentru că ambițiunea nicipind mi-a condus pașii vieții, ci asigurarea unei subsistențe materiale mai bunișoare pentru creșterea pruncilor mei, deoarece eu de acum înainte nu mai viețuiesc pentru mine, ci pentru familia-mi și, prin urmare, pentru biserică și națiune. Stațiunea Șimleului e împreună cu una soluțiune fixă de 900 fl.v.a. Afară de aceea mai pot fi venituri laterali până la 300—400 fl. Doară voi mai potea învinge și eu cu greutățile lumii și voi potea sacrifica ceva și pentru binele națiunii. Tramișii 20 f. v.a. crediu că i-ai primit; restul de 45 xr.v.a. ți-l voi tramițe cu alți bani. [Î]ți mulțiamesc pentru acceptarea cea cu paciință frățiască împreună. Socrul meu încă cit mai în grabă [i]ți va tramițe. Acum din nou adreseziu către tine frățiască rogare ca să aibi bonătate a-mi tramițe pre seama mea următoarele cărți bisericești: 1 *Euchologion* (*Molitvenic*) cu litere latine; 1 *Oitoich mic* cu litere latine și un *Pentecostariu* cu lit. lat. și totușată) *Molitvenic* cu cirilice, de cumva se află, iar de cumva nu se află cu cirilice nu-mi tramițe numai celea 3 darabe mai sus indigitate. Iar din *Spicuire în istoria bisericească a români-*

⁹ De la latinescul exordium-ii = început.

⁹ De la latinescul allicio-ere = a atrage.

lor [i]mi tramite 9 exemplare prenumerate seau subscrise din parte[a] preuțimei traptuale. Bani nu i-am primit încă de la dinșii, ci după primirea cărților [i]i voi căpăta de la dinșii și ți-i voi tramite. Pentru celea 3 bisericești (sau 4) stinte pe de după primire [i]ți voi tramite banii. Un exemplariu din *Spicuire* tramite tu: administratorului oficiului vicariale a[1] Silvaniei, mon. Ioan Vecașiu, per: poșta ultimă Nagy-Dersida¹⁰, în Hidvég¹¹, și-l recearcă ca să-ți ciștiğe prenumeranți în vicariat — sau mi-l tramite mie să-l recerc eu. În urmă te rog ciștiğă-mi și-mi tramite un siematism a[1] archidiecezei Blașuiului că foarte l-aș dori să-l am. Credii că ai cetit în *Novela* cauza strămutărei episcopiei noastre. Despre corespondentele din antaniu numai ațița-ți observ — intra-alele — că a fost partium studiosus, pentru că eu din răsputeri am operat cauza ep[iscop]piei în sensu[1] romănesc și neci amintire face. Răspunsul la articolul cel din antaniu — după cum cunosc eu lucrul și decurgere-i — cuprinde multe adevărate. Nu va fi nimic din toată strămutarea! Eu am enunciat părerea-mi rezolt cu ocaziunea Consistoriului plenariu: „Că de cumva regimul intiu strămutarea ep[iscop]piei are ceva scop necompativer cu scopul episcopiei gherlere să nu ne convoim la strămutarea-i, deoarece regimul — care a întemeiat[-o] e datoriu a o susținea acolo unde e mai corespunzătoriu scopului ei a răminea”. Scrie-mi ceva despre cngres că noi nu știm nemica. Dealtminterea frățieștilor aștepte nobile recomandă, cu amoare te sărut și soția-mi te salută și persevereziu al tău sincer iubitoriu amic vechiu

ALIMPIU¹²

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaș, arh. I.M. Moldovan, nr. 9304.

3. Șimleu, 11 decembrie 1874

Șimleu, 11/12, 1874

Stimate amice Ioane!

Eu am comunicat exemplariile din „Spicuire” cu frații protopopi de aici din giurul Silvaniei. Ce urmare va avea, vom vedea. Rezultat foarte imburcăturiu nu spereziu, deoarece e nespūsă mizeretatea ce apasă lumea pre aici. Astădată nu-ți pot scrie multe, deoarece și acum suntem ocupați cu adunarea comitetului comitatens, ci în scurt [i]ți voi comunica un incident minunat. Scrie-mi că cit e prețitul unuia exem[plar] din geografie? din fizica? și din istoria edată de cătră tine? În urmă te rog ca să-mi tramiți un exemplariu din *Euchologiu* de va fi cu puțință cu cirilice, dar totuși mai bune va fi cu litere. Invețe și nația cu litere! Tramite-o pre postnabname că prețitul ți-l voi re-ntoarce. Dealtmintea, cu soția-mi deinpreună, salutindu-te și sărutindu-te sum al tău vechi addictu amic

ALIMPIU

P.S. Scrie-mi ceva nou! Apoi pardon pentru purcelul inclus!¹³

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaș, arh. I. M. Moldovan, nr. 9305.

4. Șimleu Silvaniei, 24 noiembrie 1876

Șimleu-Silvaniei, 24/11, 1876.

Prea stimat amice Ioane!

Cu adevărat amice! cum că nenumărate sunt obstacolele care stăvilesc propusele cele salutare a[le] muritorilor! Iată eu din toată inima mi-am propus ca să ciștiğ prenumeranți la „Foaia scolastică” și „Economul”, regideate de cătră tine și dl. Ștefan Pop și nici

¹⁰ Dersida (județul Sălaj).

¹¹ Hidég, azi Măeriște (județul Sălaj).

¹² Marginal însemnări și socoteli de mina lui I. M. Moldovan despre cărțile expediate și prețul lor.

¹³ Se referă la o pată de cerneală scătată pe scrisoare.

până astăzi am reeșit ca să-ți pot tramite bani[i]. Ci ca să pot și eu baremi încățva îmbră-țișa întreprinderea ta cea siemțitoaria spre dezvoltarea românului, am escugetat alt expedient adică: ca să fi[i] bun a speda ambele foi docenților¹⁴ consemnați în coala de su[b] /. și încă întregul curs a[l] numerilor de pre anul 1876 acum deodată; apoi pân-în finea anului curinte și de se va putea incitva în prețiu scaritiat. De cumva aveți su[b] dispozițiune numeri de la începutul anului și prețitul acestui ciclu de foi sper că-l voi putea incasa de la docenți baremi până la fine[a] lunei febr. 1877. Apoi pre anul viitoriu încă veți avea bună-tate a tramite foile respectivilor și acelora prețiu încă-l voi putea scoate în decursul anului viitoriu. Deacă-ți va place așa, fii bune și decit dispone spedarea foilor și pre mine mă în-cunoștințiează. Pentru ca să mă crezi că mizeretatea docenților nu ne eartă să putem scoate previe banii prenumerațiunei de la dîșii. Dacă vei fi de acord cu propusul meu, încă-ți voi mai ciștiga prenumerați. A doua rugare frățiască am cătră tine, ca de cumva o vei afla demnă să fii bun a publica în coloanele foaiei tale aci su[b] .//. alăturata vorbire carea o am ținut la adunarea generală a R.In. R.S.¹⁵, ținută la 15 mai 1876 în comuna Domnin. De nu, vei fi bun a mi-o retramite. Însă, ca celui rutinat, [i]ți dau mină liberă să mai netezești ce vei afla de lipsă că știi tu bine că noi cei ocupați cu protocoalele celea oficioase prozaice ne cam pierdem și ce biata am fost câștigat cu sudori crunte. Cese ține de starea mea, sunt sănătos. Soția-mi de eri e cam morboasă de răceală. Ocupațiunile [i]mi petrec așa zicînd pu-terile, pentru că într-atla s-a[u] înmulțit necazurile și procesele cu preoți, docenți și popo-reni, cit de nu vom avea sinoade spre relațiunilor reciproce între cler și popor, azimine nu vom putea învinge. Te rog mai scrie-mi ceva de pre la voi, cum stau lucrurile? Dealt-mintrea salutînd și sărutîndu-te sum al tău sincer vechi amic

ALIMPIU

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I.M. Moldovan, nr. 9306.

5. Șimleu Silvaniei, 12 ianuarie 1877

Șimleu-Silvaniei, 12/1, 1877

Prea amate amice Ioane!

[I]ți mulțimesc că te-ai învoit la propusul meu. Eu încă mă voi sili a corespunde așteptării tale; numai știi tu! bieții docenții noștri sunt mizeri, prin urmare tirzii. Eu duc, frate, una viață nădușită, deoarece inteligența română în Șimleu mai nu este. Însă ocupațiunile mele sunt așa de multifarie, cit n-am timp să-mi vină uritu că de cetit încă numai noapte[a] pot. Cu salariile protopopești din fondul bobian să știi că o pășirăm, din 63 fl.v.a. mi s-a scaritit salariul la 33 fl.v.a. Am a-ți adresa una rugare frățiască, adică să-mi notifici: că nepotul meu Alexandru Bărbulescu, teologul absolut — care s-a însurat și a luat pre fata preotului din Stupini — oare ordinar e și unde e dispus de preot? și unde se află acum, la socrul său? sau la părinți? Mai încolo te rog fii bun a-mi tramite mie un *Octoev* mic cu litere, legat în pinză cit de simplu; apoi [i]ți doresc din inimă frățiască: ca în zorile anului nou domul seclilor să reverse preste firul vieții tale harul cel ceresc, ca, înnoit în puterile spirituali și corporali, să trăiești într-un mulți ani, spre binele națiunii și religiunii noastre, iar pre mine să mă păstrezi în frățiască-ți aducere aminte. Dealtmintrea, cu conșoția-mi de-împreună, salutîndu-te și sărutîndu-te, sum al tău sincer amic

A BARBOLOVICIU¹⁶

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9307.

¹⁴ Învățătorilor.

¹⁵ Reuniunii învățătorilor români sălăjeni.

¹⁶ Pe verso următoarea însemnare a lui I. M. Moldovan: „A. Barb/ulovic/3/2 = = 13 f.7”

6. *Șimleul Silvaniei*, 18 iulie 1877

Șimleul-Silvaniei, 18/7, 1877

Prea amate amice Ioane!

Poate că cugeți că te-am dat acum cu totul uitării; ba nu, ci de una parte neajunsurile docenților, de altă parte nepăsarea dinșilor față cu întreprinderile noastre literare m-a[u] împedecat întru tramitarea competenței „Foaiei” și „Economului”. Precum zice din su[b] /. incluși[i] 28 fl.v.a. alăturata consemnare, am încasat 28 fl. v.a. cari ți-i și trimit aci incluși. Însă, ca să pot încasa cit mai în scurt restanțele, te rog fii bun și-mi trimită copia consemnării abonanților din traptul meu, ca așa din ace[ia] să pot vedea că cari sunt încă în restanță cu banii că nu-mi aduc aminte bine de toți. Iar unii zic că ți-a[u] tramspus banii de-a dreptul și pre ac[e]ia, de cumva sunt, să mi-i notifici. Apoi pentru semestrul al II a.c. să sistezi tramitarea „Foaiei” până cînt [i]ți voi scrie eu că se schimbă docenții, prin urmare și adresele; apoi se pot naște confuziuni; iar după ce-ți voi scrie, vei trimită numeri compleți de la început. Multe ți-ai scrie, ci merge poșta, mai multe în scurt. Noi suntem sănătoși cu consoția-mi și prunci cu tot. Pre cel mai mic care a fost într-a 2-a clasă gimnazială în Clușiu, fiind mai debil decît cel mare care a fost într-a 7-a clasă, l-ași duce bucurs la Blașiu. Ce zici, potea-va subzița cu studiile române? Scrie-mi. Ași voi să-l dau la cutareva profesor, să scoată din el știință sau să toarne în el. Dealtmîntre pruncul e bun foarte, numai așteaptă supraveghere. Serie-mi notăți. Oftîndu-ți tot biuele și, cu consoția-mi deînpreună, salutînd și sîrutîndu-te, sum al tău sincer amic vechi

ALIMPIU.

*Original. Arh. Stat. Cluj, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9308.*7. *Șimleul Silvaniei*, 27 noiembrie 1877

Șimleul-Silvaniei la 27/11, 1877

Prea stimate și mult dorite amic Ioane!

Poate că vei fi enunțiat asupra-mi verdictul opiniei tale din incidentul că nu mi-am dus băietul la Blașiu la școală. Oh chare amice! [Î]i lesne a judeca, dar e grea crucea celui ce cade su[b] judecată. Însă eu sum în acea convingere că tu nu m-ai judecat pre mine din parte sinistră, pentru că înainte de a aduce sentinția te-ai pus în starea mea care, ca părinte, sum silit a ceda și postulatelor împregiurărilor familiari. Deci, după ce băietul meu Corneliu mi s-a respicat că mai voios va merge la *Urbea Mare*¹⁷ spre continuarea studiilor sale, am aflat consult a-i ceda și postulatul de adaugere că l-am așezat în Seminarul greco-catholic de acolo, unde e sub disciplină aspră. Ce progres va face știe bunul Dumnezeu! Destul că mie mi-ajunge cu creșterea alor doi prunci, unul în Clușiu într-a 8-a clasă și altul în Oradea. Numai pentru cost solvezii pre lună 40 fl. v.a. pentru ambii, d-apoi vestintele și alte re-cuizite; se urcă spesele anuali pentru ambii la 650 fl. pre an. Însă cel mai mare [i]mi că-șună bucuria că face progres îmbucurătoriu și are portare exemplaria. Apoi cauza că nu ți-am scris pînă acum a[u] fost ocupațiunile celea nenunțate, de cari nu-mi văziu capul, cătră cari s-a adaus și alt necaz că biata soacră-mea jace la noi greu morboasă de 3 săptămîni. Afară de aceasta sum foarte ocupat cu gătirea bisericei celei nouă, pentru că cu ocaziunea adunării generale ai Asociațiunei tînînde în august voiesc să se confereze și biserica cea nouă, ca să devină festivitatea dublă. Ce se atinge de viața noastră națională, ace[ia] stagnează, asemenea și cea bisericească. Eu voi ține în zilele acestea sinoade propotopoști traptuale, ca să mai ștelesc și stimuleziu incitva pre preoțimea și învățatorii noștri spre activitate bisericească și școlară.

Dar pre la voi ce noutăți sunt? Cine va fi canonicul cel nou? Crezi că ai cetit în mania „Gazeta” că cum corteșiesc și verbirează la *Urbea Mare* pentru dobîndirea stalului de cano-

¹⁷ Oradea.

țieat. Apoi cetindu-le acelea potem fericita pre biserica noastră: bucură-te biserică! bucură-te mireasa domnului! că știu că ai și vei avea apărători! Vai de capul nostru! Noi am avut una conferință din protopopii Silvaniei coadunată la acest oficiu vicărie, din acăreia sin vom esmite nescari reprezentațiuni ursole către Consistoriu: a) pentru constituirea apativității forurilor protopopești; b) pentru congruarea parohielor; c) pentru dărimarea murului chinez existente între preoția mea diecezană transilvano-sălăgeană și ungureană (din parochiele dismembrate de către Muncaci) care oprește pre preoția noastră transilvano-sălăgeană a ocupa beneficii parohiale în părțile ungurene. Știu că le vom da de lucru la s[finții] părinți, însă așa trebuie că aceea li e chemarea. Cu privire la prețul restante a [1] foilor tale te asecureziu că cu fine[a] anului [1]ți voi potea incasa și tramite banii. Starea noastră sanitară a ambilor e bună și ție-ți dorim din inimă sănătate și, rugindu-te ca să-mi mai scrii una-alta, sărutindu-te cu amoare frățiască sum al tău sincer vechi amic

ALIMPIU

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, Fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9310.

8. Șimleu Silvaniei, 19 februarie 1878

Șimleul-Silvaniei, 19/2, 1878

Prea stimate amice Ioane!

Eu mă tem că tu vei fi fringind asupra-mi bastonul unei judecăți aspre din cauză că nu-ți mai trimit banii foilor școlare. Însă, de ai fost prea aspru, ai greșit, pentru că nu negriginția mea, ci parte neputința, parte îndărădnicia docenților m-a impedit de a-mi potea corespunde datorinței frățești față cu bunătatea-ți mărinimoasă și neci acum nu sum în chiar cu competențele restante de abonament datorite ție și domnului Ștefan Pop, pentru că unii dintre docenți afirmă că a[u] transmis de-a dreptul restanția abonamentului; deci înainte de ție-ai putea străpune bănișorii, te rog să-mi scrii: câți bani? de la cari docenți? și pre cît timp ai primit? și fii bun a-mi tramite mie una consemnare specifică despre restanții că fără aminatione [i]ți voi răspunde suma restantă. Aș voi să știu că spediate [sint] foile și acum la foștii prenumerați și anume la cari?, că, după ce foaia „Școala română” a încetat, voi dispune să prenumere toți la foaia ta. Însă din nou te rog frate să nu mă judeci! Crede-mi că unii docenți pling de foame! Totodată te rog foarte ca de la tipografia din loc să experezi să mi se spedeze pre așteptare de 1 lună de zile următoarele cărți: 1) din *Elementariul de Sol[omon]* Munteanu 140 darabe; 2) din *Geografia cursul prim* de A. Micu 30 exemplare; 3) [din] *Constituțiunea patriei de Petrișor* 6 exemplare; 4) din *Istoria biblică mică* de Gavril Pop 41 exemplare. Acestea cărți te rog a mi le tramite cu mare grabă, apoi prețul [i]ți voi răspunde eu. Să știu că mi s-ar da pre așteptare de un an, așa aduce un cuant mai mare. Scrie-mi. Nu pot să nu-ți comunic neceazul în care ne aflăm: biata soacră-mea, soția bătrînului Bocșia, jace greu morboasă de 5 luni, jumătate e moartă și tot nu moare. Te rog spune domnului Francisc Gyulai că dacă vojește a mai vedea odată pre soră-sa să vină în grabă; spune-i salutarea mea. Noutăți n-am să-ți scriu nimica. Dealtmintrea, cu consoața-mi deînpreună, salutindu-te cordialminte și sărutindu-te sum al tău sincer amic

A. BARBOLEVICI¹⁸

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9311.

9. Șimleu Silvaniei, 10 martie 1878

Șimleul Silvaniei, la 10/3 1878

Prea dorite amice Ioane!

La prețuita-ți epistolă din 22/2 a.c. numai acum [i]mi conced ocupațiunile multifarie de a-ți potea răspunde. Înainte de toate [i]mi exprim bucuria frățiască întim simțită pentru că te afli sănătos, deoarece nu este mai mare bunătațe decît sănătatea pre acest pămînc

¹⁸ Pe verso însemnări și socoteli de mîna lui I. M. Moldovan în legătură cu cărțile expediate și prețul lor.

Ear referitoriu la afacerea prenumerațiunii la foile tale numai atita zic: că vai de cine i-a asupra-și sarcina de a prenumera foi române pre omenia sa pentru cărturari români. Aceluia debue să-i roșească fața și nici dînsul nu-i scutit de daună. [Î]ți tramit, astădată prin asemnațiune poștală, din restanțele prețului foilor tale: 36 fl.v.a., precum arată su[b] ./. alăturata con semnare și computînd cei 4 fl. trimiși în celălalt rînd pentru Ioan Mindruțiu, — în favoarea lui Ioan Gozman din partea căruia în celălalt rînd n-am fost trimis competența de pre — 1876 — este depurată restanța alor 8 docenți¹⁹. Deci mai rămîne Georgiu Pop din Bălcin care încă n-a plătit nimic și fiindcă nu-i în traptul meu cel protopoes, nu l-am putut astringe de aproape spre plătire. Prin urmare, debue să-ți mai trimit 8 fl. v.a. și atunci va fi curățită afacerea. În celălalt rînd ți-am spedit 28 fl., astă dată 36 fl. = 64 fl., adeca competiția de abonament din partea alor 8 docenți pre 1876 și 1877. Restul banilor ție datorîți nu preste mult timp ți-i voi trimite, însă crede-mi amice că și aceștia abia i-am incasat jumătate. Pre docenți, respektive pre școale, le-am provocat că să-și rein[n]oiască abonamentul; nu știu recercatu-va și trimisu-va banii; dacă nu în scurt voi dispune. Însă doamne greu ne mîerg treble din cauza mizeriei totale. Docenții abia au ce minca. Referitoriu la cărțile școlare am circulat în trapturi, însă pă-nacum n-am primit rezultat. Noi suntem tot în statul quo a necazului, că biata soacrămea nici nu trăiește, nici moare, ci numai pătîmește cumplit. La vară, la adunarea generală a Asociațiunei, sper că ne vom potea îmbrățișia. Dealtmintrea, cu socrul meu și conșoția-mi deinpreună, salutîndu-te cordialmente și sărutîndu-te sum al tău sincer amic

A. BARBOLOVICIU

vicarul Sil[vaniei]

P.S. Dealtmintrea am încredințarea frățească a te întreba că toți docenții prenumerați a[n] fost căpătat foile pre doi ani?

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9312.

10. *Șimleu Silvaniei, 23 iulie 1878*

Șimleu-Silvaniei, 23/7, 1878

Prea stimate amice Ioane!

Bu în toată ziua aștept ca să mă avizezi despre participarea-ți la adunarea generală a Asociațiunii ținîndă în 4 aug[ust] la Șimleu și văzlu că nu mai sosește avizul tău. Deci te rogăm frățeste să vini la adunare și cînd vei primi acestea orduri ale mele să-mi scrii ca să-ți cîștig cuarteriu bun; apoi cuartire avem galante. Mai incolo, te rog să îndemni pre domnii confrăți din Blășiu să vină să ne îmbrățișăm că sper că vor merge mulțiamiți de la noi. Monumentul lui Bărnăuțiu încă-l vom rădica. Apoi te rog notifică-m[ă] numele prețuiut a[le] tuturor domnilor cari vor veni, ca să aibă cuarteriu (și) căruția la Ciucea spre a veni la Șimleu. În urmă te rog fii bun și-mi cîștigă ori de unde în grabă „Cîntecul gîntei latine” pus pre note de cuartet, ca să-l învețe tinerimea spre a-l cînta la adunare. Din nou zic, îndeamnă pre confrăți, apoi răpede să-mi scrii. Oare excelența sa mitropolitul²⁰ nu va veni? Oare n-ar fi cuviincios să-l chemăm? Așteptîndu-ți frățescul răspuns și cu toții sărutîndu-te și așteptîndu-te cu dor sum al tău sincer vechi amic

ALIMPIU

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9314.

¹⁹ „De la următorii [învățători]: 1) Ioan Labo — 4 fl.; 2) Demetriu Pop — 4 fl.; 3) Demetriu Bohaja — 4 fl.; 4) Paul Marinceșu — 6 fl.; 5) Ioan Savu — 6 fl.; 6) Ioan Treica — 4 fl.; 7) Ioan Torma — 4 fl.; 8) Ioan Gozman — 4 fl. = suma; 36fl v.a.”

²⁰ Ioan Vancea.

11. Șimleu Silvaniei, 10 aprilie 1879

Șimleu, 10/4, 1879

Prea iubite amice Ioane!

La epistola ta din 4/4 a.c. în carea amintești că eu poate m-am mâniat foc pre tine pentru că în seara convenirii noastre n-ai venit la mine, am a-ți răspunde că eu nu m-am mâniat, ci m-am supărat văzînd că nu mi s-a dat ocaziune a conferi cu tine afacerile mele, cu acela despre care spun că mă înțelege și se interesează de viitorul familiei mele. Dar să mă crezi că tot ce a fost în inima mea am încredințat epistolei ție adresate și alt nor de minie n-a mai rămas în mine și incidentul acela n-a alterat deloc în mine simțul amoarei nutrită către tine; deci n-a fost lipsă de reconciliere. Totodată sum convins că tu ai făcut cît ai putut în cauza pruncului meu; dacă în viitoriu vei mai face [i]ți va răsplăti și conștiința ta, dar și Dumnezeu că vei da mina de ajutoriu unuia părinte care toate-și sacrifică pentru creșterea pruncilor săi. Să-mi crezi frate că într-atita sum însărcinat cu spesele celea multe cît abia răsufliu, că din 66 fl. lunari a spesi pre prunci cel puțin 60 fl. și a ține și casa nu-i cu puțință, iar accidentele sunt nemica tot. Prin urmare pre venitoriu din nou voiesc a apela către grația excelenței sale a mitropolitului și a preaveneratului Capitol și sper că doară voi fi mingăiet mai bine. Pre atunci vei deveni doară și tu membru în Capitol! Nu ride! Măi! dar fratele Lajos „elezett a püspökségtől”¹²¹. Vezi cum e lumea? Ce zici tu la întâmplările zilei? (față cu denumirile). Dar oare cauza limbei căde-va? Și archireii nu vor mai face pași? Ce se ține de cauza cărților poate nu vei crede, dar te asiguriez că încă numai 25 fl. am scos din prețul acelor cari ți-i și trimit astăzi asemnațiune postală. Restanția mai considerabilă din prețul cărților am în parochia socrului meu, unde fiind însărcinați oameni cu multe spese pentru edificarea bisericii, bătrînul a tot aminat scoaterea banilor; însă frate „per partes” orice mă va face Dumnezeu dacă nu voi putea scoate baremi din al meu mă voi sili a depura restanția, numai [i]ți rog pacienția frățască. Primește salutare cordială de la socrul mieu și soția mea și oftîndu-ți cu toții sărbători fericite și sărutîndu-te sum al tău sincer amic

ALIMPIU

P.S. Te rog mai scrie-mi din cînd în cînd.

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I.M. Moldovan, nr. 9318.

12. Șimleu Silvaniei, 21 aprilie 11882

Șimleul-Silvaniei, 21/4, 1882

Prea amate și dorite amice!

Literele grațioase a[le] excelenței sale mitropolitului, prin care sum și eu provocat participa la sinodul provincial celebrînd la 30 mai a.c. în Blășiu, a implut de bucuria sufletu meu și a confrăților deoarece prin acest act solemn privesc reapucarea sinodalității în hierarchia noastră gr[eco]-catolică română. Însă nu-mi este cunoscut că pre ce bază se convoacă sinodul provincial, adică nu știu că în ce măsură va fi reprezentată archidieceza și în ce măsură diecezele sufragane? Mai încolo se edice în grațioasele litere convocatoare că scopul principal va fi promulgarea decretelor sinodului celui I provincial celebrat în 1872 și aprobate prin pontificale. Totodată menționează literile convocatoare că se vor pertrapta și alte ob[ie]c[t]e în sinod. Deci, prea amate amice! Eu aș dori să fiu încîtva orientat despre acestea toate. Prin urmare, te rog ferbinte să aibi binătate a-mi face cunoscut: 1) Că cu ce modalitate și prin cine va participa la acest sinod on[or]atul cl[er] din archidieceza Blășului; și cine vor participa și cu ce modalitate din diecezele sufragane? 2) Sum convins că actele [și] decretale sinodului provincial din 1872 se află tipărite; deci te rog tramite-mi un exemplariu, ca să am previe cunoștința despre acelea; 3) Noi cl[er]ul din vicariatul Silvaniei avem unele doriri, unele gravamine, a căror dezlegare am fost cerut-o prin una reprezentațiune susținută

¹²¹ Lajos „a căzut la candidatura de episcop”.

măritului Guvern a [1] die cezei gherlene, însă până azi n-am primit răspuns. Oare fi-va ertat canonic și cuviincios ca acelea doriri, acelea gravamine a [le] clerului din acest vicariat cuprinse într-una reprezentațiune — nu prin v. Consistoriu gherlan, ci de-a dreptul fără avizarea aceluiasi — să le sușternem sinodului provincial prin mine ca chemat la acel sinod din oficiu? Și oare sinodul provincial primi-va și lua-va la dezbatere meritorie atare reprezentațiune? La acestea trei puncte, te rog ferbinte, în interesul clerului nostru, să aibi bonătate a-mi comunica deslușire grabnică.

Dealtmintrea, deinpreună cu consoția-mi, salutindu-te cordialminte și sărutindu-te cu amoare frățească sum al tău sincer amic

ALIMPIU

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Bolaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9319.

13. Șimleu Silvaniei, 4 mai 1882

Șimleul-Silvaniei, la 4/5, 1882

Prea stimate amice Ioane!

În săptămîna elaptă ți-am adresat una epistolă frățească confidențială, în a căreia cuprins ți-am pus unele întrebări și am cerut deslușiri față de venitoriul sinod provincial conchiemat pre 30 mai a.c. la Blăși. Poate că tu mă vei fi judecînd sau într-o parte sau în alta pentru acelea întrebări. Însă dacă ai ști tu că ce sarcină jace asupra sufletului meu de 8 ani, de cînd am cuprins acest oficiu cu multe ocupațiuni și cu mare responsaveritate împreună, desecur judecata ta nu va fi aspră față de mine. Eu iubite amice port în sinul meu necazurile clerului dintr-un ținut mai populos dintre toate vicariatele și doamne de un timp încoace puțină sprigionă am, deși responsaveritatea jace asupra mea. Cum că sinodul provincial va avea un cerc foarte restrîns croit după dreptul canonic a [1] bisericii catholice n-am știut previe, ci numai acum încep a înțielege. Deci, în interesul bisericii, clerului și poporului nostru, te rog să fii bun ami răspunde la epistola mai dinainte și a-mi da frățească deslușire la acelea întrebări la care poți, ca să mă pot orienta. Însă te rog să aibi bonătate a nu întirzia cu răspunsul ca de va fi de lipsă și ai puțință să nu se întirziem neci noi.

Delatmintrea salutînd și sărutîndu-te cordialminte cu sinceră amoare sum al tău vechi amic

ALIMPIU

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9320.

14. Șimleu Silvaniei, 6 iunie 1890

Șimleu, 6/6, 1890

Mult prețuite amice!

De mult nu ne-am scris unul altuia, dar pentru aceea sufletele noastre sunt unite — afară de alte legături scumpe — și prin legătura s [f] intă a amicitiei vechi sincere și probate și de cătră dezastrele lumii. Cauza că nu corispondem mai adesea desecur sunt ocupațiunile noastre cele multifarie, deși am avea cestiuni vitale bisericesti și naționale care ar fi consult a le dilucida și prin corispondenție amăcavere. Și cu această ocaziune am confidenția frățească — la cêrce scumpului amic Georgiu Pop — a mă adresa cătră tine într-o cauză școlară foarte importantă, adcea în privinția salariului ce l-a pîmit docentele din Băsești din fondul bobian, după aceea din al decimelor și salinelor. Că să te convingi că în ce măsură [i] l interesează pre zelosul nostru bărbat fratele Georgiu care e gata a sacrifica tot pentru națiune și cauza culturală — acest obie[c] t strîns legat cu viitorul școalei din Băsești —, [i] ți acud și epistola fratelui Georgiu sub./, și te rog ca cit mai în grabă să însărcinezi pre oarecineva ca de-amărîntul să cerce documentul din cestiune; apoi despre rezultat aflu consult să încunoștințiez de-a dreptul pre fratele Georgiu. Noutăți nu prea am săți scriu. În familia mea nu-i schimbare, băietul meu — care merge pre 8 ani — e în a 2-a clasă normală și e plin de viață. Gym-

naziul din Șimleu a dobândit drept de publicitate, ce e foarte îmbucurătoriu pentru noi români, deoarece majoritatea elevilor, precum în norme, așa și în cele 4 clase gimnaziale, sunt români. Pre gimnaziul superior [1]l voi duce pre băietul meu la Blașiu nesmintit. Institutul nostru „Silvania” face operațiuni foarte extinse și acuma voim să cumpărăm o casă, spre a așeza institutul într-însa. Te rog în cauza badelei Georgiu fără aminare să cerci să răspunzi. După acestea, deîmpreună cu soția-mi, salutind și sărutindu-te cordialmente cu sinceră amoare frățească sum al tău devotat amic

ALIMPIU

Original. Arh. Stat Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9325.

15. *Șimleu Silvaniei, 1 septembrie 1890*

Șimleu, 1 sept(embrie), 1890

Scumpe amice!

Dacă nu ne iartă depărtarea ca să ne îmbrățișăm în persoană și să ne comunicăm verbalmente simțimentele și părerile noastre, baremi prin epistole ne convenim din cînd în cînd. Mă simțiu fericit că la foculariul nostru — de unde s-a revărsat totdeauna și se revărsă și azi nu numai razele culturii și ale] religiei, ci și binefacerile materiale ca un mijloc a[1] progresului religiozo-moral — te afli tu al meu vechi amic, ca așa prin inima ta cea bună să se deriveze rugările mele la grația preaveneratului Consistoriu metropolitan. Necicînd m-am adresat cătră tine cu una rogare mai ferbinte și justă ca astădată. Adeca am avut o soră măritată după un ecomon cărturariu, locutoriu în Solomon, anume Alexiu Coste. Biata sora-mea a răposat înainte de aceasta cu 12 ani, rămînînd sărmanul de afine cu 5 prunci needucați. Însă dîndul, ca omul cel de omenie, s-a sacrificat pre sine pentru pruncii săi și a rămas văduv, iar pre un prunc al său, Alimpiu, pre lîngă toate necazurile, l-a purtat la școli pînă ce a absolvat a 6-a clasă gimnazială în gimnaziul din Clușiu. Pruncul, deși s-a susținen cu condițiuni de instructor, totuși studiază foarte bine, avînd și purtare morală lăudaveră. Însă bietul tatăl-său într-atîta s-a eshauritat materialmente cu creșterea pruncului, încît nu-i în stare de a mai spesi pentru el, iar să-și întrerumpă pruncul cursul studiilor ar fi dureros. Tînărul dă speranță să fie cu timpul[1] un mădulariu folositoriu bisericii și națiunii, dacă va reuși să-și completeze studiile. Deci tînărul cu datul de azi a recurs la grația preaveneratului Consistoriu metropolitan pentru conferirea unuia dintre stipendiile curentate în lui, fie acela oricare stipendiu. Recursul l-am susțernut eu însumi la preaveneratul Consistoriu metropolitan. Însă, de cumva nu te vei întrepune tu, mă tem că nu se va lua în considerațiune. Deci te rog foarte fii bun întrepune-te, pentru că de nu capătă adiutori nu-și poate continua cursul, acum cînd numai 2 clase [1]i restează pînă la depunerea maturității și crede-mi că ar fi daună nespūsă ca acest tînăr să se retragă de pre cariera studiilor [1]ți recomand cauza dînsului inimei tale celei nobile!

Eu mă aflu sănătos, dar îmbătrînesc tare pentru că trăiesc foarte greu, cu multă strapă²². Mă leagă de viața băietul cele de 8 ani care acuma pășește într-a 3-a clasă normală. Te întreb una suh roza²³, dar la voi avutu-a prenumerați „Revista Catholică” a lui Lucaci? Opritu-s-a? Face-se cercetate prin întrebări adresate clerului că pre lîngă ce condițiuni de prenumerațiune a primit foaia de la Lucaci? La noi toate se fac! Oare ce va fi din voi? Îpăntea mea e enigmă. Eu pre 10 septembrie sum provocat a merge la Oradea-Mare ca să luăm parte la depunerea omagiului fiesc înaintea majestății sale. Credii că vei veni și tu trimis din partea Capitulului. Foarte m-ași bucura, dacă ne-am conveni. Rugîndu-te ca să mă mîngăi că pot avea speranța să i se deferească rugării bietului meu nepot prin oarecîteva orduri, recomandat afecțiunilor tale amicavere cu amoare sărutîndu-te sum al tău sincer vechi amic.

A. BARBOLEVICI,
vicar

P.S. Salutare cordială de la soția mea.

²² Oboseală, slăbire, istovire.

²³ în secret.

P.S. Testimoniul școlastic a recurintei aclusat în copie e autenti[fi]cat numai din partea mea. Fii bun avizează-mă că destul e? Sau să fac copie autenti[fi]cată prin notariul public? c.ă nu cumva să se deficulteze testimoniul

Idem

Original. Arh. Stat Cluj-Napoca, fond. Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr 9326

16. Șomleu Silvaniei, 10 decembrie 1892

Mult pre:uite amice!

„Vox populi, vox Dei”!¹⁴ Spiritul inspirației divine vorbește în articolul de fond a[1] nrului 264 din „Tribuna” și fiindcă precum singele nu se face apă, așa neci legăturile adevăratei amiceții din tinerețe, neci morimintul le rumpe; dar fiindcă „amicorum omnia sunt communia”¹⁵, asară — în inima noastră, a mea și a fratelui Manu, cupleșită de norul pregnant de dezastre care întunecă orizon[tul dicezei gherlene — a strălucit o rază de bucurie și noi scăldându-ne sufletele amărite în reamintirea dulce a nobilelor tale proprietăți și simțieminte, cu ochii sufletelor așintiți spre răsăritul viitoriului bisericii și națiunii noastre de furtuna seculare sbiciuite am oftat și noi: „Așa-i, Micul Moldovanu care în inimile noastre a crescut până a deveni Moldovan „Marele” este chemat de Dumnezeu ca să fie regeneratoriul bisericii și națiunii române în fruntea ierarhiei gr[eco]-catholice române! Scumpe amice! Mi-este cunoscută modestia ta care ca un vâl s[fi]nt acopere toate celelalte virtuți și calități eminente ale tale; dar totuși iartă-ne ca pre vechii tăi amici ca să ne dăm expresiune bucuriei inimelor noastre și să zicem din adincul sufletului: „Doamne ajută-ne”! Ide[c]a scumpă pusă pre aripile publicității și a opiniunii publice sănătoase și încălzită în răsedariul inimilor noastre, care te cunoaștem și știm prețui ce valorează virtuțile tale, va incolți, prinde rădăcini și va deveni la maturitate acțiunii unisono solidare în ambital¹⁶ Sălăgiului. Dar ne nutre[ș]te speranța tare că în întreaga provincie a bisericii noastre, deoarece Dumnezeu atunci a trimis bisericii noastre totdeauna bărbați providențiali, cind era mai întunecat orizon[tul ei de nuori amintători cu dezastre. Cu această ocaziune, îndemnat de confidinția frățească am a-ți adresa una rugare ferbinte. Nepotul meu, Alexandru Bărbulescu, preot în Sinmihaiul de Cimpie, mi-a scris că din cauza unor neplăceri avute cu unii corifei debue să se strămute din acea parochiă și mă roagă să mă întrepun la inima ta cea bună și dreaptă ca prin influința ta decizătoră care o ai ca capul veneratului Consistoriu, să mijlocești a i se conferi parochia Mărgăul. Încitu-l cunosc pre acest nepot al meu, am aflat că este un preot bun și deștept. Dinsul ar dori, dar eu încă și mai tare, ca să se strămute mai aproape de mine. Deci te rog fii bun și la timpul său fă ca să i se conferească parochia amintită. Doamne, să am aripi cum ași sbura la tine, spre a-ți auzi judecata nepărtinitoria despre cauza nefericitului Lucaci. Dar eu zic Gherla și defășurînd încă la început toate argimintele posivere și indegetînd la urmările triste triste cari vor să urmezie din suspensiunea lui Lucaci, l-am rugat pre episcopul ca să i pertractez în grabă cauza și să-l absolvezie; ba de acasă din nou i-am scris ep[iscopu]lului o epistolă așa motivată, cit nu presupuneam că nu-o voi putea flecta¹⁷ „Oleum et operam perdidit”¹⁸. Pre 29 novembrie a fost citat Lucaci la Gherla spre a-l asculta, dar nu s-a prezentat că a fost în România. Desecur l-a judecat Consistoriul din Gherla; ce va urma, vom vedea că toți sunt foarte iritați până la extremitate, mai virtos inteligența mireană. După acesta nobilelor tale simțieminte recomandat cu sinceră stimă și iubire frățească sum al tău sincer vechi amic

Șimleu, la 10/12, 1892

A. BARBOLOVICI

P.S. Salutare cordială de la fratele Maniu.

Original. Arh. Stat Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9328.

¹⁴ Vocea (sau voința) poporului, vocea (ori voința) lui Dumnezeu.

¹⁵ Totalitatea amicilor formează obștea.

¹⁶ De la latinescul ambitus = împrejurarea, cuprinsul.

¹⁷ De la latinescul flecto-ere = a îndupleca.

¹⁸ Uleiul și opera se pierd (acțiune sau muncă zadarnică, fără folos).

17. Șimleu Silvaniei, 7 aprilie 1893

Scumpe amice!

Știu aprețuii puzățiunea ta cea grea și cu mare responsabilitate împreună și crezui că așa ești de ocupat cit nu-ți vezi capul, dar totuși am așteptat cu mare sete răspunsul la epistola mea, în care-ți cer consiliul că bine, consult și de lipsă va fi ca să mă prezentezi eu cu vicariul din Năsăud și încă vreo doi protopopi pre 14 aprilie ca să ținem una conferință prealabilă și să ne consfătuim despre dețelmurirea ternariului și a altor cestiuni ponderoase, precum mi-a scris și fratele protopop din Sibiu? Sau să așteptăm să iasă ternariul din urna? Noi vă vom urma voue în toată privința, te asigurăm. Credui că ai citit articlii lui Densușianu din Gazeta, ce însemnează aceia? Nu cumva un avertisment pentru delegați? Dar voi sunteți grupai în giurul alor 3 persoane? Eu chare amice nu am timp de a sacrifica — fără scop prefapt — ca să petrec începând din 14 aprilie în Blăși; deci te rog ferbinte, în numele confrăților, fii bun și avizează-mă prin doue rinduri că de lipsă e să mergem pre 14 sau destul va fi pre 15 aprilie. Și cum stați?

Salutind și sărutind-te sum al tău sincer amic

ALIMPIU

Original. Arh. St. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I M. Moldovan, nr. 9331.

18. Șimleu Silvaniei, 25 aprilie 1893

Șimleu, la 25/4, 1893

Muli prețiuite amice!

[I]ți fac cunoscut că după ce am sosit acasă luni seara am căziut la pat și am ziaut patru zile, dar pentru reușirea uneia cauze sînte voios am adus acel sacrificiu. Acuma mă află mai bine. Și acuma-mi stă înaintea ochilor sufletului lupta cea măreață a ideilor și simțămintelor! Una m-ar dorea foarte, cînd frații archidiecezani s-ar fi îndoit despre inima mea devotată cauzei comune din incidentul conferinței improvizate simbătă pre la meazia-zi singur cu delegații gherleni. Nu știu, spusă-ți-am fie, de nu-ți spun acuma sub roza că mie aici prin minte nu mi-a plesnit țienerea acelei conferințe, ci cînd eșim de la vizita de la Pavel [I]mi comunică ștafeta dr. P[avel]⁹⁹ că Sz[abo]⁹⁹ trebuie să intre în ternariu și că debue țienută conferința cu gherlenii și că eu debue să țin prezidlu în conferință. Eu am priceput ucazul, dar totodată l-am folosit spre o manevră care a revărsat o lumină chiară preste situațiunea spirituală a clerului din dieceza Gherlei. Am devenit la cunoștința contingentului în mod servil țiesut dar neînsemnat și eșind din conferință am agrăit pre dr.: vezi situațiunea, de astă experimentațiune n-am avut lipsă! Am auzit din unii că a[u] zis blășenii că cum s-a schimbat Barb[olovici] de vineri până simbătă! Dinșii nu a[u] aprofundat puzățiunea mea cea critică față de Sz[abo] și după ce a sosit fulerul⁹⁹ am trebuit să pășesc să mișc ceva. Dar am făcut prin acea manevră cel mai mare serviciu cauzei. Te rog ferbinte, de cumva unii din gremiu sau din cler ar fi tălmăcit manevra mea impusă de puzățiunea mea în mod sinistru sau neamic cauzei sînte, îndreaptă-le opiniunea, pentru că eu de acasă m-am dus cu convingerea devotată opiniunei blășienilor și devotată cauzei. Și în această direcțiune mi-a[u] fost dreșafi și oamenii, hînd afară frîntura. Și te rog scrie-mi că cum a fost tălmăcită ținuta mea că m-ar dorea până la moarte de-aș fi sinistru judecat. Apoi una te rog, după ce morbul meu nu m-a ertat să-mi prestezi onoarea cuvenită magnificilor domni canonici te rog cere-mi scuzele și tălmăcește salutările mele celea mai profunde. Aici domnește în toate păturile societății române o îndestulare deplină cu reușite; toți sînt voioși, iar eu rog pre Dumnezeu să îndrepte

⁹⁹ Mihail Pavel (1827—1891) episcop al diecezei greco-catolice a Oradiei.⁹⁹ Episcopul diecezei Gherlei între 1879—1911, care în 1892 l-a suspendat pe Vasile Lucăci, datorită activității lui politice.⁹⁹ Sprîjin, reazim (de la latinescul fulcrum-i).

inima împăratului spre tine!!! În „Unirea” am cetit că li se ascrie gherlenilor repășirea lui dr. Gr³². O primim din partea blăjenilor ca o manevră isteată, pentru că aveți de a trăi și petrece laolaltă.

Acum să-ți adresez o rogarie în cauza lui Bărbulescu care scurtinea timpului nu m-a ertat să-ți o comunic cu cuvîntul. Dînsul te roagă umilit prin mine ca la suplica contrariilor dînsului să le dai rezoluțiune că preotul, adică dînsul, căci i se va deschide ben-ficiu acomodat și se va strămuta de la dînsii, ca să nu zică că nu-i ascultați; dar Bărbulescu vă asigurează totodată că turburări periculoase deocînd nu se vor esca; garantează despre această. Apoi, de se vor alina spiritele, în Mărgău va merge; însă te roagă foarte ca să nu-l dispuneți la o parohie debilă care e vacantă — mi se pare — Micușiu sau cum o cheamă, ci dînsul stă bună că se vor alina spiritele. Acestea ți le recomand inimii nobile în interesul dînsului. După acestea, deînpreună cu Maria, salutîndu-te cordialmînt și sărutîndu-te cu sinceră iubire frățească sum al tău sincer amic.

ALIMPIU

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9333.

19. Simleu Silvaniei, 31 octombrie 1893

Simleu Silvaniei la 31/10, 1893

Mult prețuite amice Ioane!

Înainte de toate! [I]ți gratuliziu pre cit ție, pre atit și inteligenței române pentru nimerita alegere prin care ți-a încredințat locul de mare însemnatate a prezidiului și conducerii Asociațiunii Transilvane; doresc din suflet frățesc ca să te vedem intru mulți ani întreg și sănătos în fruntea cauzei culturii române. Oh! de ni te-ar da buhul Dumnezeu și fir fruntea bisericii noastre: se trăiești la mulți și fericiți ani!!! Scumpe amice! În 24 octobrie a.c. sub nro 597 am recurs către măritul Ordinariat metropolitan ca adiutoriu obvenit din fundațiunea gyulaiană folosit de către răposatul meu socru Simeon Boeșia, să binevoiască a mi-l aplacida mie, ca ligiutului erede a lui Boeșia, după ce soția mea este fiica Iulianci Gyulai, a răposatei soții a lui Simion Boeșia, care a fost nepoată protopopului Gyulai, a întemeietorelui fundațiunii și cea dintîia a fost soacra mea pentru care a merit testatoarele fundațiunea. După soacră-mea crediu că nimene altul decît flica ei, adică soția mea, are dreptul de a urma în uzufructul fundațiunii. Am amîna reperițele deciziuni ale veneratului Consistoriu metropolitan, prin care a susținut pre socrul meu Boeșia în folosința fundațiunii. Prin urmare, mînutrește speranța că fără ezitare mi se va aplacida. Însă știind că opinațiunea ta va cumpăni bilanța judecătii te rog foarte să-mi aperi dreptul și să-mi exoperezi deciziune favoritorie. La un tată care are de crescut un prunc de 11 ani, ca om bătrîn, [i]mi vor prînde bine și acei bănișori că doamne greu trăiesc și eu, după ce soluțiunea-mi de 800 fl. nu coresponde giurstărilor casei și a familiei mele.

După acestea, deînpreună ca consoția-mi, salutînd și sărutîndu-te cordialmînt cu stîmă și iubire frățească, sum al tău sincer vechi amic

A. BARBOLOVICI

Original. Arh. Stat. Cluj-Napoca, fond Blaj, arh. I. M. Moldovan, nr. 9335.

20. Simleu Silvaniei, 10 aprilie 1895

Simleu, la 10/4, 1895

Mult prețuite amice!

Deși arareri ne putem îmbrățișia, totuși legăturile țesute între inimile noastre din fragedele tinerețe, după a mea convingere, sunt și vor fi pentru totdeauna în vigoare. Confidența rezultată din acestea legături anicabile [i]mi inspiră francheția să-ți adresez între-

³² Este vorba fie de Grigore Moisil, arhidiaconul Rodnei și vicarul Năsăudului, fie de Grigore Pop arhidiaconul Băseștilor.